

VIOLENȚA DOMESTICĂ
Suport pentru formare avocați
Aspecte de diferențiat în procedurile civile și penale

formator Corina Voicu

I. ACTE NORMATIVE RELEVANTE

CONVENȚIA Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011 ratificată prin LEGEA Nr. 30/2016 pentru ratificarea convenției (MO Nr. 224 din 25 martie 2016)

LEGEA nr. 217 din 22 mai 2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată

LEGE nr. 211 din 27 mai 2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor

LEGE Nr. 272 din 21 iunie 2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată

LEGE nr. 678 din 21 noiembrie 2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane

LEGE nr. 151 din 13 iulie 2016 privind ordinul european de protecție, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative

ORDINUL nr. 146/2578/2018 privind modalitatea de gestionare a cazurilor de violență domestică de către polițiști (ordin al ministrului afacerilor interne și al ministrului muncii și justiției sociale)

ORDIN Nr. 2.525 din 7 decembrie 2018 privind aprobarea Procedurii pentru intervenția de urgență în cazurile de violență domestică (ordin al ministrului muncii și justiției sociale)

ORDIN Nr. 2.524 din 7 decembrie 2018 pentru aprobarea Metodologiei privind modalitatea de participare la programele speciale de consiliere psihologică, organizate de către serviciile de specialitate publice sau private (ordin al ministrului muncii și justiției sociale)

ORDIN Nr. 28 din 3 ianuarie 2019 privind aprobarea standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate prevenirii și combaterii violenței domestice (ordin al ministrului muncii și justiției sociale)

HOTĂRÂREA GUVERNULUI nr. 559 din 19 mai 2021 privind aprobarea Programului național integrat pentru protecția victimelor violenței domestice și a Metodologiei-cadru privind organizarea și funcționarea rețelei naționale inovative integrate de locuințe protejate destinate victimelor violenței domestice

II. DEFINIȚII:

Art. 3 din Legea nr. 217/2003

VIOLENȚA DOMESTICĂ înseamnă orice inacțiune sau acțiune intenționată de violență fizică, sexuală, psihologică, economică, socială, spirituală sau cibernetică, care se

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

produce în mediul familial sau domestic ori între soți sau foști soți, precum și între actuali sau foști parteneri, indiferent dacă agresorul locuiește sau a locuit împreună cu victima (*identic în art. 3 lit. b din Convenția de la Istanbul*).

Art. 3 din Convenția de la Istanbul:

a) "**VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEILOR**" este înțeleasă drept o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare împotriva femeilor și va însemna toate acțiunile de violență de gen care rezultă în sau care sunt probabile a rezulta în vătămarea sau suferința fizică, sexuală, psihologică sau economică cauzată femeilor, inclusiv amenințările cu asemenea acțiuni, constrângerea sau deprivarea arbitrară de libertate, indiferent dacă se produce în public sau în viața privată;

d) "**VIOLENȚA DE GEN ÎMPOTRIVA FEMEILOR**" va însemna violența care este direcționată împotriva unei femei *pentru că ea este o femeie sau care afectează femeile în mod disproporționat*;

FORME ALE VIOLENȚEI DOMESTICE - Art. 4 din Legea nr. 217/2003:

Art. 4 - (1) Violența domestică se manifestă sub următoarele forme:

a) **violența verbală** - adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte și expresii degradante sau umilitoare;

b) **violența psihologică** - impunerea voinței sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune și de suferință psihică în orice mod și prin orice mijloace, prin amenințare verbală sau în orice altă modalitate, șantaj, violență demonstrativă asupra obiectelor și animalelor, afișare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, urmărirea fără drept, supravegherea locuinței, a locului de muncă sau a altor locuri frecventate de victimă, efectuarea de apeluri telefonice sau alte tipuri de comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care prin frecvență, conținut sau momentul în care sunt emise creează temere, precum și alte acțiuni cu efect similar;

c) **violența fizică** - vătămarea corporală ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum și alte acțiuni cu efect similar, supunerea la eforturi fizice epuizante sau la activități cu grad mare de risc pentru viață sau sănătate și integritate corporală, altele decât cele de la lit. e);

d) **violența sexuală** - agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărțuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreținerii unor relații sexuale forțate, viol conjugal;

e) **violența economică** - interzicerea activității profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acțiunea de sustragere intenționată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a poseda, folosi și dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor și resurselor comune, refuzul de a susține familia, impunerea de munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv unui membru de familie minor, precum și alte acțiuni cu efect similar;

f) **violența socială** - impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate și de prieteni, interzicerea frecventării instituției de învățământ sau a locului de muncă, interzicerea/limitarea realizării profesionale, impunerea izolării, inclusiv în locuința comună, privarea de acces în

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

spațiul de locuit, deposedarea de acte de identitate, privare intenționată de acces la informație, precum și alte acțiuni cu efect similar;

g) **violența spirituală** - subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, interzicerea dreptului de a vorbi în limba maternă și de a învăța copiii să vorbească în limba maternă, impunerea aderării la credințe și practici spirituale și religioase

h) **violența cibernetică** - hărțuire online, mesaje online instigatoare la ură pe bază de gen, urmărire online, amenințări online, publicarea nonconsensuală de informații și conținut grafic intim, accesul ilegal de interceptare a comunicațiilor și datelor private și orice altă formă de utilizare abuzivă a tehnologiei informației și a comunicațiilor prin intermediul calculatoarelor, telefoanelor mobile inteligente sau altor dispozitive similare care folosesc telecomunicațiile sau se pot conecta la internet și pot transmite și utiliza platformele sociale sau de e-mail, cu scopul de a face de rușine, umili, speria, amenința, reduce la tăcere victima.

Infrațiuni care se circumscriu sferei violenței domestice, săvârșite împotriva unui membru de familie, indiferent dacă legea penală prevede sau nu o modalitate agravantă în cazul în care infracțiunea are loc asupra unui membru de familie sau împotriva anumitor membri de familie. Exemple:

Art. 197 - Relele tratamente aplicate minorului

Art. 199 - Violența în familie - cuprinde infracțiunile prevăzute în art. 188, art. 189 și art. 193 - 195 săvârșite asupra unui membru de familie.

Art. 205 - Lipsirea de libertate în mod ilegal

Art. 206 - Amenințarea

Art. 207 - Șantajul

Art. 208 - Hărțuirea

Art. 210 - Traficul de persoane

Art. 211 - Traficul de minori

Art. 213 - Proxenetismul

Art. 218 - Violul

Art. 219 - Agresiunea sexuală

Art. 220 - Actul sexual cu un minor

Art. 221 - Coruperea sexuală a minorilor

Art. 374 - Pornografia infantilă

Art. 378 - Abandonul de familie – alin. 1 lit. a) părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor, expunându-l la suferințe fizice sau morale;

Art. 380 - Împiedicarea accesului la învățământul general obligatoriu

Art. 381 - Împiedicarea exercitării libertății religioase

MEMBRU DE FAMILIE - Art. 5 alin. (1) din Legea nr. 217/2003:

a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, soții și copiii acestora, precum și persoanele devenite rude prin adopție, potrivit legii;

Promotor proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNTRU FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Parteneri proiect:

b) soțul/soția și/sau fostul soț/fosta soție; frații, părinții și copiii din alte relații ai soțului/soției sau ai fostului soț/fostei soții;

c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, actuali sau foști parteneri, indiferent dacă acestea au locuit sau nu cu agresorul, ascendenții și descendenții partenerei/partenerului, precum și frații și surorile acestora;

d) tutorele sau altă persoană care exercită în fapt ori în drept drepturile față de persoana copilului;

e) reprezentantul legal sau altă persoană care îngrijește persoana cu boală psihică, dizabilitate intelectuală ori handicap fizic, cu excepția celor care îndeplinesc aceste atribuții în exercitarea sarcinilor profesionale.

Articolul 177 COD PENAL ”Membru de familie”

(1) Prin membru de familie se înțelege:

a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;

b) soțul;

c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc.

(2) Dispozițiile din legea penală privitoare la membru de familie, în limitele prevăzute în alin. (1) lit. a), se aplică, în caz de adopție, și persoanei adoptate ori descendenților acesteia în raport cu rudele firești.

VICTIMĂ - Art. 5 alin. (1) din Legea nr. 217/2003:

- persoana fizică ce este supusă uneia sau mai multor forme de violență prevăzute la art. 4,
- copiii martori la aceste forme de violență.

III. DREPTURILE VICTIMEI VIOLENȚEI DOMESTICE. INFORMAREA CU PRIVIRE LA ACESTE DREPTURI

IMPORTANT!!!

Informarea pe care avocatul victimei o face acesteia în legătură cu drepturile sale cuprinde cel puțin conținutul acestor drepturi prevăzut pentru dreptul la informare al victimei violenței domestice din partea instituțiilor publice, inclusiv organe judiciare.

Informarea cu privire la drepturile victimelor violenței domestice trebuie făcută **complet, corect și pe înțelesul victimei**, astfel încât aceasta să poată opta conștient dacă urmează un demers judiciar sau nu, care dintre procedurile posibile de natură administrativă, civilă sau penală consideră că răspunde cel mai bine nevoilor sale, cunoscând avantajele și dezavantajele fiecărei proceduri, costurile acestora, durata probabilă, rezultatele estimate, modul în care, în concret, se va realiza executarea deciziilor judiciare, riscurile la care se poate expune în cazul fiecărui demers și măsurile de protecție de care poate beneficia.

Promotor proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Parteneri proiect:

DREPTURILE VICTIMEI VIOLENȚEI DOMESTICE cf. Art. 6 din Legea nr. 217/2003:

- a) la respectarea personalității, demnității și a vieții sale private;
- b) **la informarea cu privire la exercitarea drepturilor sale;**
- c) la protecție specială, adecvată situației și nevoilor sale;
- d) la servicii de consiliere, reabilitare, reintegrare socială, precum și la asistență medicală gratuită, în condițiile prezentei legi;
- e) la **consiliere și asistență juridică gratuită, în condițiile legii.**

CONȚINUTUL DREPTULUI LA INFORMARE cf. Art. 7 alin. (2) din Legea nr. 217/2003:

- a) **instituțiile și organizațiile neguvernamentale** care asigură **consiliere psihologică** sau orice alte forme de **asistență și protecție a victimei**, în funcție de necesitățile acesteia;
- b) **organul de urmărire penală la care pot face plângere;**
- c) **dreptul la asistență juridică și instituția** unde se pot adresa pentru exercitarea acestui drept;
- d) **condițiile și procedura** pentru acordarea **asistenței juridice gratuite**¹;
- e) **drepturile procesuale** ale persoanei vătămate, ale părții vătămate și ale părții civile;
- f) **condițiile și procedura** pentru acordarea **compensațiilor financiare de către stat**², potrivit legii;
- g) **măsurile** ce pot fi dispuse prin **ordinul de protecție provizoriu** și, după caz, prin **ordinul de protecție, demersurile necesare** pentru emiterea acestora și **procedura de judecată.**

LEGE Nr. 211/2004, Cap. II - Informarea victimelor infracțiunilor

Art. 4 - (1) Organele judiciare au obligația de a încunoștința victimele infracțiunilor cu privire la:

- a) serviciile și organizațiile care asigură consiliere psihologică sau orice alte forme de asistență a victimei, în funcție de necesitățile acesteia;
- b) organul de urmărire penală la care pot face plângere;
- c) dreptul la asistență juridică și instituția unde se pot adresa pentru exercitarea acestui drept;
- d) condițiile și procedura pentru acordarea asistenței juridice gratuite;
- e) drepturile procesuale ale persoanei vătămate și ale părții civile;
- f) condițiile și procedura pentru a beneficia de dispozițiile [art. 113](#) din Codul de procedură penală, precum și de dispozițiile [Legii nr. 682/2002](#) privind protecția martorilor, cu modificările ulterioare;
- g) condițiile și procedura pentru acordarea compensațiilor financiare de către stat;
- h) dreptul de a fi informate, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate, respectiv condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, cu privire la punerea acestuia în libertate în orice mod, conform Codului de procedură penală;

¹ A se vedea Capitolul IV Asistența juridică gratuită a victimelor unor infracțiuni din Legea nr. 211/2004

² A se vedea Capitolul V (Acordarea de către stat a compensațiilor financiare victimelor unor infracțiuni) din Legea nr. 211/2004, inclusiv art. 31 privind **acordarea unui avans din compensația financiară**

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

j) autoritatea judiciară la care se vor putea adresa pe viitor pentru obținerea de informații privind stadiul cauzei, precum și datele de contact ale acesteia, dacă victima înțelege să depună o plângere.

(2) Informațiile prevăzute la alin. (1) sunt aduse la cunoștință victimei de către primul organ judiciar la care aceasta se prezintă.

(3) Victimei i se aduc la cunoștință informațiile prevăzute la alin. (1) într-o limbă pe care o înțelege. Victimei i se înmânează sub semnătură un formular care cuprinde informațiile prevăzute la alin. (1). În cazul în care nu poate ori refuză să semneze, se va încheia un proces-verbal cu privire la aceasta.

(4) Dacă victima este cetățean român aparținând unei minorități naționale, i se pot aduce la cunoștință informațiile prevăzute la alin. (1) în limba sa maternă.

(5) Îndeplinirea obligațiilor prevăzute la alin. (1) - (3) se consemnează într-un proces-verbal, care se înregistrează la instituția din care face parte organul judiciar.

(6) Cu ocazia primului contact cu autoritățile, victima poate fi însoțită de către o persoană aleasă³ de ea în vederea facilitării comunicării cu acestea.

(7) La depunerea plângerii, victima va primi o **confirmare scrisă** a acesteia. Confirmarea va cuprinde numărul de înregistrare al plângerii, precum și date cu privire la fapta pentru care plângerea a fost depusă.

(8) Dacă victima nu vorbește sau nu înțelege limba română, aceasta poate cere să primească, ulterior, și **traducerea confirmării scrise** prevăzute la alin. (7).

CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ Secțiunea a 3-a Audierea persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente

Articolul 111 Modul de audiere a persoanei vătămate⁴

.....

(2) Persoanei vătămate i se aduc la cunoștință următoarele **drepturi** și obligații:

a) dreptul de a fi asistată de avocat, iar în cazurile de asistență obligatorie, dreptul de a i se desemna un avocat din oficiu;

b) dreptul de a apela la un mediator în cazurile permise de lege;

c) dreptul de a propune administrarea de probe, de a ridica excepții și de a pune concluzii, în condițiile prevăzute de lege;

d) dreptul de a fi încunoștințată cu privire la desfășurarea procedurii, dreptul de a formula plângere prealabilă, precum și dreptul de a se constitui parte civilă;

e) obligația de a se prezenta la chemările organelor judiciare;

f) obligația de a comunica orice schimbare de adresă;

.....

³ **Persoană de încredere aleasă de victimă**, care nu este neapărat reprezentantul legal, persoană pentru care legea nu prevede nicio condiție cu privire la rudenie sau la absolvirea unor studii juridice

⁴ Noțiunile de "persoană vătămată" și "parte civilă" sunt noțiuni de drept procesual care se pot suprapune sau nu (mai ales în cazul părții civile care intervine în proces după decesul victimei infracțiunii) noțiunii de "victimă", care ține de dreptul material (drept penal - victima infracțiunii). În sensul Legii nr. 211/2004 noțiunea de "victimă" include și "soțul, copiii și persoanele aflate în întreținerea persoanelor decedate prin săvârșirea infracțiunilor" prevăzute expres de lege. În înțelesul Legii nr. 217/2003 noțiunea de "victimă" este definită la art. 5 alin. (1).

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

(4) **În cursul urmăririi penale, audierea persoanei vătămate se înregistrează** prin mijloace tehnice audio sau audiovideo, atunci când organul de urmărire penală consideră necesar sau ***atunci când persoana vătămată a solicitat aceasta în mod expres***, iar înregistrarea este posibilă.

(5) Persoanei vătămate i se aduce la cunoștință cu ocazia primei audieri faptul că, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate, respectiv condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, ***poate să fie informată cu privire la punerea în libertate în orice mod sau evadarea acestuia.***

(6) În cazul persoanelor vătămate pentru care a fost stabilită în condițiile legii existența unor **nevoi specifice de protecție**, organul judiciar poate dispune una sau mai multe dintre următoarele **măsuri**, atunci când este posibil și când acesta apreciază că nu se aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților:

a) **audierea acestora în incinte concepute sau adaptate acestui scop;**

b) **audierea acestora prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor;**

c) **audierea acestora, cât și eventuala lor reaudiere se realizează de aceeași persoană, dacă acest lucru este posibil și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.**

(7) **Audierea de către organele de cercetare penală** a persoanelor vătămate care au fost victime ale infracțiunii de violență în familie, prevăzută de art. 199 din Codul penal, ale infracțiunilor de viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor și corupere sexuală a minorilor, prevăzute la art. 218-221 din Codul penal, ale infracțiunii de rele tratamente aplicate minorului, prevăzută la art. 197 din Codul penal, hărțuire, prevăzută de art. 208 din Codul penal, și hărțuire sexuală, prevăzută de art. 223 din Codul penal, precum și în alte cazuri în care, din cauza împrejurărilor comiterii faptei, acest lucru se apreciază ca fiind necesar, **se efectuează numai de către o persoană de același sex cu persoana vătămată, la cererea acesteia**, cu excepția cazului când organul judiciar apreciază că aceasta aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(8) Dacă **persoana vătămată este minor**, înregistrarea audierii acesteia prin mijloace tehnice audio sau audiovideo este **obligatorie în toate cazurile**. Atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declarația persoanei vătămate, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă.

(9) **Audierea persoanei vătămate de către organul judiciar care a înregistrat o plângere cu privire la săvârșirea unei infracțiuni se desfășoară de îndată**, iar, dacă acest lucru nu este posibil, se va realiza ulterior depunerii plângerii, fără întârzieri nejustificate.

(10) **Declarația dată de persoana vătămată în condițiile alin. (9) constituie mijloc de probă chiar dacă a fost administrată înainte de începerea urmăririi penale.**

Articolul 113 Protecția persoanei vătămate și a părții civile

(1) Atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de martor amenințat sau vulnerabil ori pentru protecția vieții private sau a demnității, organul de urmărire penală poate dispune față de persoana vătămată ori față de partea civilă măsurile de protecție prevăzute la art. **124-130**, care se aplică în mod corespunzător.

Promotor proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Parteneri proiect:

(2) Sunt **prezuate vulnerabile** victimele copii, victimele care sunt în relație de dependență față de autorul infracțiunii, victimele terorismului, ale criminalității organizate, ale traficului de persoane, ale violenței în cadrul relațiilor apropiate, ale violenței sexuale sau ale exploatării, victimele infracțiunilor săvârșite din ură și victimele afectate de o infracțiune din cauza prejudecăților sau din motive de discriminare care ar putea avea legătură în special cu caracteristicile lor personale, victimele cu dizabilități, precum și victimele care au suferit un prejudiciu considerabil ca urmare a gravității infracțiunii.

(3) Dacă persoana vătămată sau partea civilă se află în vreuna dintre situațiile prevăzute la alin. (2), **organul de urmărire penală îi aduce la cunoștință măsurile de protecție care pot fi luate, conținutul lor și posibilitatea de a renunța la acestea.** Renunțarea persoanei vătămate sau a părții civile la luarea măsurilor de protecție se consemnează în scris și se semnează de către aceasta, în prezența reprezentantului legal, dacă este cazul.

(4) **Reaudierea persoanei vătămate se face numai dacă acest lucru este strict necesar pentru desfășurarea procesului penal.**

(5) **La audiere, persoana vătămată poate fi însoțită, la cererea sa, de către reprezentantul său legal și de către o altă persoană⁵ desemnată de către persoana vătămată, cu excepția cazului în care organul judiciar decide motivat în sens contrar.**

(6) Ori de câte ori organul judiciar nu poate stabili vârsta persoanei vătămate și există motive pentru a se considera că aceasta este minor, persoana vătămată va fi prezumată a fi minor.

CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ Secțiunea a 5-a Protecția martorilor

Dispoziții de trimitere la regulile privitoare la martor, aplicabile pentru persoana vătămată sau partea civilă

! Trimiterea la art. 124⁶ CPP, reformulată⁷ pentru victima minoră a unei infracțiuni:

Cazurile speciale de audiere a victimei (persoană vătămată sau parte civilă):

⁵ **Persoană de încredere aleasă de victimă**, care nu este reprezentantul legal (care se regăsește, menționat separat, în text), persoană pentru care legea nu prevede nicio condiție cu privire la rudenie sau la absolvirea unor studii juridice

⁶ Articolul 124 CPP - Cazurile speciale de audiere a martorului

”(1) Audierea martorului minor în vârstă de până la 14 ani are loc în prezența unuia dintre părinți, a tutorelui sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare.

(2) Dacă persoanele arătate la alin. (1) nu pot fi prezente sau au calitatea de suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente ori martor în cauză ori există suspiciunea rezonabilă că pot influența declarația minorului, audierea acestuia are loc în prezența unui reprezentant al autorității tutelare sau a unei rude cu capacitate deplină de exercițiu, stabilite de organul judiciar.

(3) Dacă se consideră necesar, la cerere sau din oficiu, organul de urmărire penală sau instanța dispune ca la audierea martorului minor să asiste un psiholog.

(4) Audierea martorului minor trebuie să evite producerea oricărui efect negativ asupra stării psihice a acestuia”.

⁷ N.m. – reformularea textului procedural s-a realizat pentru o mai bună înțelegere a drepturilor victimei

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

(1) Audierea *victimei* minore în vârstă de până la 14 ani are loc în prezența unuia dintre părinți, a tutorelui sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare.

(2) Dacă persoanele arătate la alin. (1) nu pot fi prezente sau au calitatea de suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente ori martor în cauză ori există suspiciunea rezonabilă că pot influența declarația minorului, audierea acestuia are loc în prezența unui reprezentant al autorității tutelare sau a unei rude cu capacitate deplină de exercițiu, stabilite de organul judiciar.

(3) Dacă se consideră necesar, la cerere sau din oficiu, organul de urmărire penală sau instanța dispune ca la audierea *victimei* minore să asiste un psiholog.

(4) Audierea *victimei* minore trebuie să evite producerea oricărui efect negativ asupra stării psihice a acesteia.

! Trimiterea la art. 125⁸ CPP, reformulată pentru victima amenințată:

În cazul în care există o suspiciune rezonabilă că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a victimei ori a unui membru de familie al acesteia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declarațiilor sale, organul judiciar competent acordă acesteia *statutul de victimă amenințată* și dispune una ori mai multe dintre măsurile de protecție prevăzute la art. 126 sau 127, după caz.

! Trimiterea la art. 126⁹ CPP, reformulată pentru victima amenințată

⁸ Articolul 125 CPP **Martorul amenințat**

"În cazul în care există o suspiciune rezonabilă că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declarațiilor sale, organul judiciar competent acordă acestuia statutul de martor amenințat și dispune una ori mai multe dintre măsurile de protecție prevăzute la art. 126 sau 127, după caz".

⁹ Articolul 126 **Măsurile de protecție dispuse în cursul urmăririi penale**

(1) În cursul urmăririi penale, odată cu acordarea statutului de martor amenințat, procurorul dispune aplicarea uneia sau a mai multora dintre următoarele măsuri:

- supravegherea și paza locuinței martorului sau asigurarea unei locuințe temporare;
- însoțirea și asigurarea protecției martorului sau a membrilor de familie ai acestuia în cursul deplasărilor;
- protecția datelor de identitate, prin acordarea unui pseudonim cu care martorul va semna declarația sa;
- audierea martorului fără ca acesta să fie prezent, prin intermediul mijloacelor audiovideo de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente.

(2) Procurorul dispune aplicarea unei măsuri de protecție din oficiu sau la cererea martorului, a uneia dintre părți sau a unui subiect procesual principal.

(3) În cazul aplicării măsurilor de protecție prevăzute la alin. (1) lit. c) și d), declarația martorului nu va cuprinde adresa reală sau datele sale de identitate, acestea fiind consemnate într-un registru special la care vor avea acces doar organul de urmărire penală, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța, în condiții de confidențialitate.

(4) Procurorul dispune acordarea statutului de martor amenințat și aplicarea măsurilor de protecție prin ordonanță motivată, care se păstrează în condiții de confidențialitate.

(5) Procurorul verifică, la intervale de timp rezonabile, dacă se mențin condițiile care au determinat luarea măsurilor de protecție, iar în caz contrar dispune, prin ordonanță motivată, încetarea acestora.

(6) Încetat efecte juridice. Decizia Curții Constituționale nr. 248 din 16 aprilie 2019

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Articolul 126 Măsurile de protecție dispuse în cursul urmăririi penale

(1) În cursul urmăririi penale, odată cu acordarea statutului de **victimă amenințată**, procurorul dispune aplicarea uneia sau a mai multora dintre următoarele măsuri:

a) supravegherea și paza locuinței victimei sau asigurarea unei locuințe temporare;
b) însoțirea și asigurarea protecției victimei sau a membrilor de familie ai acesteia în cursul deplasărilor;

c) protecția datelor de identitate, prin acordarea unui pseudonim cu care *victima* va semna declarația sa;

d) audierea victimei fără ca acesta să fie prezentă, prin intermediul mijloacelor audiovideo de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente.

.....

! Trimiterea la art. 127-129¹⁰ CPP, reformulată pentru *victima amenințată*

(Procedura dispunerii măsurii protecției martorului în cursul judecății este prevăzută de art. 128 CPP)

Articolul 127 Măsurile de protecție dispuse în cursul judecății

În cursul judecății, odată cu acordarea **statutului de victimă amenințată**, instanța dispune aplicarea uneia sau a mai multora dintre următoarele măsuri:

a) supravegherea și paza locuinței victimei sau asigurarea unei locuințe temporare;
b) însoțirea și asigurarea protecției victimei sau a membrilor de familie ai acesteia în cursul deplasărilor;

c) nepublicitatea ședinței de judecată pe durata ascultării victimei;

d) ascultarea victimei fără ca acesta să fie prezentă în sala de judecată, prin intermediul mijloacelor audiovideo de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente;

e) protecția datelor de identitate ale *victimei* și acordarea unui pseudonim sub care acesta va depune mărturie.

Articolul 129 Audierea *victimei protejate*

(1) În situațiile prevăzute la art. 126 alin. (1) lit. d) și art. 127 lit. d), **audierea victimei se poate efectua prin intermediul mijloacelor audiovideo, fără ca *victima* să fie prezentă fizic în locul unde se află organul judiciar.**

(3) Subiecții procesuali principali, părțile și avocații acestora pot adresa întrebări *victimei* audiate în condițiile alin. (1). Organul judiciar respinge întrebările care ar putea conduce la identificarea *victimei*.

(4) Declarația *victimei protejate* se înregistrează prin mijloace tehnice video și audio și se redă integral în formă scrisă.

(7) Dacă starea de pericol a apărut în cursul procedurii de cameră preliminară, judecătorul de cameră preliminară, din oficiu sau la sesizarea procurorului, dispune măsurile de protecție prevăzute la art. 127.

Dispozițiile art. 128 se aplică în mod corespunzător.

(8) Măsurile de protecție prevăzute la alin. (1) lit. a) și b) se comunică autorității desemnate cu punerea în executare a măsurii.

¹⁰

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNTRU FEMEI ȘI BĂRBAȚI

! Trimiterea la art. 130¹¹ CPP, reformulată pentru victima vulnerabilă. Reamintesc prevederile art. 113 alin. (2) CPP care prezumă ca fiind vulnerabile anumite categorii de victime, la care se adaugă și categorie prevăzută de art. 130 alin. (1) lit.a) CPP.

Articolul 130 *Victima vulnerabilă*

(1) Procurorul sau, după caz, instanța poate decide acordarea statutului de *victimă vulnerabilă* următoarelor categorii de persoane:

- a) *victimei* care a suferit o traumă ca urmare a săvârșirii infracțiunii ori ca urmare a comportamentului ulterior al suspectului sau inculpatului;
- b) *victimei* minore.

(2) **Odată cu acordarea statutului de martor vulnerabil, procurorul și instanța pot dispune măsurile de protecție prevăzute la art. 126 alin. (1) lit. b) și d) sau, după caz, art. 127 lit. b)-e), care se aplică în mod corespunzător. *Distorsionarea vocii și a imaginii nu este obligatorie.***

(3) Dispozițiile art. 126 și 128 se aplică în mod corespunzător.

!!! Chiar dacă măsurile de protecție pentru victimele prezumate vulnerabile trebuie să se ia din oficiu de către organul judiciar, avocatul victimei ar trebui să fie proactiv, să acționeze în interesul victimei și să vină în sprijinul magistratului cerând luarea măsurilor de protecție potrivite situației victimei, astfel încât acestea să fie instituite cât mai devreme în procedură, pentru preîntâmpinarea riscurilor la care ar putea fi supusă victima pe parcursul procesului judiciar și evitarea victimizării secundare.

O altă modalitate de protejare a victimei, care permite ascultarea acesteia de către un judecător, încă din momentele de început ale urmăririi penale, procedură prin care se poate conserva poziția victimei cât mai aproape de momentul dezvăluirii faptei, care permite, în același timp, *evitarea audierii repetate* este **procedura audierii anticipate** (aceasta, din păcate, este foarte rar utilizată în practică). Reamintesc prevederile art. 113 alin. (4) CPP, care în scopul protecției victimei vulnerabile arată că: *”reaudierea persoanei vătămate se face numai dacă acest lucru este strict necesar pentru desfășurarea procesului penal”*.

Articolul 308 CPP Procedura audierii anticipate

¹¹ Articolul 130 Martorul vulnerabil

”(1) Procurorul sau, după caz, instanța poate decide acordarea statutului de martor vulnerabil următoarelor categorii de persoane:

- a) martorului care a suferit o traumă ca urmare a săvârșirii infracțiunii ori ca urmare a comportamentului ulterior al suspectului sau inculpatului;
- b) martorului minor.

(2) Odată cu acordarea statutului de martor vulnerabil, procurorul și instanța pot dispune măsurile de protecție prevăzute la art. 126 alin. (1) lit. b) și d) sau, după caz, art. 127 lit. b)-e), care se aplică în mod corespunzător. Distorsionarea vocii și a imaginii nu este obligatorie.

(3) Dispozițiile art. 126 și 128 se aplică în mod corespunzător”.

Promotor proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

(1) Atunci când există riscul ca persoana vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente sau un martor să nu mai poată fi audiat în cursul judecății, *procurorul poate sesiza judecătorul de drepturi și libertăți în vederea audierii anticipate a acestuia.*

(2) *Judecătorul de drepturi și libertăți, dacă apreciază cererea întemeiată, stabilește de îndată data și locul audierii, dispunându-se citarea părților și subiecților procesuali principali. Când audierea are loc la sediul instanței, aceasta se desfășoară în camera de consiliu.*

(3) Participarea procurorului este obligatorie.

(4) **Dispozițiile alin. (1)-(3) se aplică în mod corespunzător cu privire la audierea minorului martor sau parte civilă, precum și cu privire la audierea persoanei vătămate dacă, în raport cu persoana acestora¹² sau cu natura cauzei, procurorul apreciază că evitarea audierii repetate pe parcursul procesului este în interesul acestora.**

IV. **DREPTUL LA APĂRARE AL VICTMEI VIOLENȚEI DOMESTICE**

Victima violenței domestice poate fi asistată de orice avocat ales de ea în oricare dintre procedurile judiciare. Ceea ce este de subliniat aici este situația în care victima primește avocat plătit de stat, fie în modalitatea **desemnării unui avocat (din oficiu)**, instituție aplicabilă atât în procedura civilă a emiterii ordinului de protecție, cât și în procedura penală, fie prin acordarea **asistenței juridice gratuite** prevăzute de Legea nr. 211/2004, care, însă, poate fi acordată doar victimei din cadrul unui proces penal (persoană vătămată sau parte civilă), ca urmare a parcurgerii unei proceduri separate (soluționată de tribunalul de la domiciliul victimei).

ÎN CIVIL:

La soluționarea cererii de ordin de protecție, indiferent dacă aceasta este introdusă direct de victimă sau de către procuror ori de către ceilalți titulari în condițiile prevăzute de art. 40 din Legea nr. 217/2003, apărarea victimei este obligatorie – se va desemna avocat din oficiu.

Art. 42 alin. (2) din această lege prevede:

Asistența juridică a persoanei care solicită ordinul de protecție este obligatorie.

Art. 45 alin. (3) care conține regulile speciale privind judecarea apelului, nu trimite și la alin. (2) al art. 42 din lege.

ÎN PENAL:

❖ ASISTENȚA JURIDICĂ DIN OFICIU

➤ **Codul de procedură penală.** Cu privire la asistența juridică a persoanei vătămate și a părții civile articolul 93 CPP prevede desemnarea unui avocat din oficiu în următoarele ipoteze:

(4) Asistența juridică este obligatorie când persoana vătămată sau partea civilă este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă.

(5) Când organul judiciar apreciază că din anumite motive persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente nu și-ar putea face singură apărarea, dispune luarea măsurilor pentru desemnarea unui avocat din oficiu.

¹² Victima violenței domestice este persoană prezumată vulnerabilă de art. 113 alin. (2) CPP

➤ **Articolul 44 din Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane** prevede faptul că victimele acestor infracțiuni au dreptul să primească *asistența juridică obligatorie* pentru a putea să își exercite drepturile în cadrul procedurilor penale prevăzute de lege, în toate fazele procesului penal, și să își susțină cererile și pretențiile civile față de persoanele care au săvârșit infracțiunile prevăzute de prezenta lege, în care ele sunt implicate.

❖ **ASISTENȚA JURIDICĂ GRATUITĂ** conform Legii nr. 211/2004

Articolul 14 (1) Asistența juridică gratuită se acordă, *la cerere*, următoarelor categorii de victime:

a) **persoanele asupra cărora a fost săvârșită o tentativă la infracțiunile de omor, omor calificat, prevăzute la art. 188 și 189 din Codul penal, o infracțiune de vătămare corporală, prevăzută la art. 194 din Codul penal, o infracțiune intenționată care a avut ca urmare vătămarea corporală a victimei, o infracțiune de viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor, coruperea sexuală a minorilor, prevăzute la art. 218-221 din Codul penal;**

b) **soțul, copiii și persoanele aflate în întreținerea persoanelor decedate prin săvârșirea infracțiunilor de omor, omor calificat, prevăzute la art. 188 și 189 din Codul penal, precum și a infracțiunilor intenționate care au avut ca urmare moartea persoanei.**

(2) Asistența juridică gratuită se acordă victimelor prevăzute la alin. (1) dacă infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul României sau, în cazul în care infracțiunea a fost săvârșită în afara teritoriului României, dacă victima este cetățean român sau străin care locuiește legal în România și procesul penal se desfășoară în România.

Articolul 15 - Asistența juridică gratuită se acordă, la cerere, **victimelor altor infracțiuni decât cele prevăzute la art. 14 alin. (1)**, cu respectarea condițiilor stabilite la art. 14 alin. (2), *dacă venitul lunar pe membru de familie al victimei este cel mult egal cu salariul de bază minim brut pe țară stabilit pentru anul în care victima a formulat cererea de asistență juridică gratuită.*

Acordarea asistenței juridice gratuite este supusă unor condiții, iar procedura este una specială. Avantajul acestei proceduri rezultă și din cuantumul mult mai mare al onorariului avocatului (plătit de stat), față de cel al onorariului avocatului din oficiu pentru victimele infracțiunilor. Articolul 18 din Legea nr. 211/2004 prevede:

(1) *Asistența juridică gratuită se acordă fiecărei victime pe tot parcursul procesului, în limita unei sume echivalente cu două salarii de bază minime brute pe țară, stabilite pentru anul în care victima a formulat cererea de asistență juridică gratuită.*

(2) *Fondurile necesare pentru acordarea asistenței juridice gratuite se asigură din bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Justiției.*

Având în vedere numărul redus de cereri pentru acordarea asistenței juridice gratuite, înregistrate în fiecare an, la nivelul întregii țări, pentru mai buna cunoaștere a modului de derulare a acestei proceduri, redau și textele care prevăd condițiile și pașii procedurali:

Articolul 16

Promotor proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Parteneri proiect:

(1) Asistența juridică gratuită se acordă numai dacă victima a sesizat organele de urmărire penală sau instanța de judecată în termen de 60 de zile de la data săvârșirii infracțiunii.

(2) În cazul victimelor prevăzute la art. 14 alin. (1) lit. b), termenul de 60 de zile se calculează de la data la care victima a luat cunoștință de săvârșirea infracțiunii.

(3) Dacă victima s-a aflat în imposibilitatea, fizică sau psihică, de a sesiza organele de urmărire penală, termenul de 60 de zile se calculează de la data la care a încetat starea de imposibilitate.

(4) Victimele care nu au împlinit vârsta de 18 ani și cele puse sub interdicție nu au obligația de a sesiza organele de urmărire penală sau instanța de judecată cu privire la săvârșirea infracțiunii. Reprezentantul legal al minorului sau al persoanei puse sub interdicție poate sesiza organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea infracțiunii.

Articolul 17

(1) Cererea pentru acordarea asistenței juridice gratuite se depune la tribunalul în a cărui circumscripție domiciliază victima și se soluționează de doi judecători din cadrul Comisiei pentru acordarea de compensații financiare victimelor unor infracțiuni, prin încheiere, în termen de 15 zile de la data depunerii.

(2) Cererea pentru acordarea asistenței juridice gratuite trebuie să cuprindă:

a) numele, prenumele, cetățenia, data și locul nașterii, domiciliul sau reședința victimei;

b) data, locul și circumstanțele săvârșirii infracțiunii;

c) dacă este cazul, data sesizării și organul de urmărire penală sau instanța de judecată, sesizată potrivit art. 16;

d) calitatea de soț, copil sau persoană aflată în întreținerea persoanei decedate, în cazul victimelor prevăzute la art. 14 alin. (1) lit. b);

e) dacă este cazul, venitul lunar pe membru de familie al victimei;

f) numele, prenumele și forma de exercitare a profesiei de avocat de către apărătorul ales sau mențiunea că victima nu și-a ales un apărător.

(3) La cererea pentru acordarea asistenței juridice gratuite se anexează, în copie, documentele justificative pentru datele înscrise în cerere și orice alte documente deținute de victimă, utile pentru soluționarea cererii.

(4) Cererea pentru acordarea asistenței juridice gratuite se soluționează prin încheiere, în camera de consiliu, cu citarea victimei.

(5) În cazul în care victima nu și-a ales un apărător, încheierea prin care s-a admis cererea de asistență juridică gratuită trebuie să cuprindă și desemnarea unui apărător din oficiu potrivit Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și Statutului profesiei de avocat.

(6) Încheierea prin care s-a soluționat cererea pentru acordarea asistenței juridice gratuite se comunică victimei.

(7) Încheierea prin care s-a respins cererea pentru acordarea asistenței juridice gratuite este supusă reexaminării de către tribunalul în cadrul căruia funcționează Comisia pentru acordarea de compensații financiare victimelor infracțiunilor, la cererea victimei, în termen de 15 zile de la comunicare. Reexaminarea se soluționează în complet format din doi judecători.

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Articolul 19

Dispozițiile art. 14-18 se aplică în mod corespunzător și pentru acordarea sumei necesare punerii în executare a hotărârii judecătorești prin care au fost acordate despăgubiri civile victimei infracțiunii.

Articolul 20

(1) Cererea pentru acordarea asistenței juridice gratuite și cererea pentru acordarea sumei necesare punerii în executare a hotărârii judecătorești prin care au fost acordate despăgubiri civile victimei infracțiunii pot fi formulate de reprezentantul legal al minorului sau al persoanei puse sub interdicție.

(2) Cererea pentru acordarea asistenței juridice gratuite și cererea pentru acordarea sumei necesare punerii în executare a hotărârii judecătorești prin care au fost acordate despăgubiri civile victimei infracțiunii pot fi formulate și de organizațiile neguvernamentale care își desfășoară activitatea în domeniul protecției victimelor, dacă sunt semnate de victimă, cuprind datele prevăzute la art. 17 alin. (2) și sunt anexate documentele prevăzute la art. 17 alin. (3).

(3) Cererea pentru acordarea asistenței juridice gratuite și cererea pentru acordarea sumei necesare punerii în executare a hotărârii judecătorești prin care au fost acordate despăgubiri civile victimei infracțiunii sunt scutite de taxa de timbru.

DREPTUL VICTIMEI LA COMPENSAȚII FINANCIARE DIN PARTEA STATULUI

LEGEA NR. 211/2004

Capitolul V Acordarea de către stat a compensațiilor financiare victimelor unor infracțiuni

Articolul 21

(1) **COMPENSAȚIA FINANCIARĂ** se acordă, **la cerere**, în condițiile prezentului capitol, următoarelor categorii de victime:

a) **persoanele asupra cărora a fost săvârșită o tentativă la infracțiunile de omor și omor calificat, prevăzute la art. 188 și 189 din Codul penal, o infracțiune de vătămare corporală, prevăzută la art. 194 din Codul penal, o infracțiune intenționată care a avut ca urmare vătămarea corporală a victimei, o infracțiune de viol, act sexual cu un minor și agresiune sexuală, prevăzute la art. 218-220 din Codul penal, o infracțiune de trafic de persoane și trafic de minori, prevăzute la art. 210 și 211 din Codul penal, o infracțiune de terorism, precum și orice altă infracțiune intenționată comisă cu violență;**

b) **soțul, copiii și persoanele aflate în întreținerea persoanelor decedate prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute la alin. (1).**

Articolul 22

(1) Compensația financiară nu se acordă dacă:

a) se stabilește că fapta nu există sau nu este prevăzută de legea penală ori că fapta a fost săvârșită în stare de legitimă apărare împotriva atacului victimei în condițiile art. 44 din Codul penal;

b) victima este condamnată definitiv pentru participarea la un grup infracțional organizat;

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

c) victima este condamnată definitiv pentru una dintre infracțiunile prevăzute la art. 21 alin. (1);

d) instanța reține în favoarea făptuitorului circumstanța atenuantă a depășirii limitelor legitimei apărări împotriva atacului victimei, prevăzută la art. 73 lit. a) din Codul penal, sau circumstanța atenuantă a provocării prevăzută la art. 73 lit. b) din Codul penal.

(2) Victima care a beneficiat de compensație financiară sau de un avans din compensația financiară este obligată la restituirea sumelor dacă se stabilește existența unuia dintre cazurile prevăzute la alin. (1).

Articolul 23

(1) Compensația financiară se acordă victimei numai dacă aceasta a sesizat organele de urmărire penală în termen de 60 de zile de la data săvârșirii infracțiunii.

(2) În cazul victimelor prevăzute la art. 21 alin. (1) lit. b), termenul de 60 de zile se calculează de la data la care victima a luat cunoștință de săvârșirea infracțiunii.

(3) Dacă victima s-a aflat în imposibilitatea, fizică sau psihică, de a sesiza organele de urmărire penală, termenul de 60 de zile se calculează de la data la care a încetat starea de imposibilitate.

(4) Victimele care nu au împlinit vârsta de 18 ani și cele puse sub interdicție nu au obligația de a sesiza organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea infracțiunii. Reprezentantul legal al minorului sau al persoanei puse sub interdicție poate sesiza organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea infracțiunii.

Articolul 24

(1) **În cazul în care făptuitorul este cunoscut**, compensația financiară poate fi acordată victimei dacă sunt întrunite următoarele condiții:

a) victima a formulat cererea de compensație financiară în termen de un an, după caz:

1. de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care instanța penală a pronunțat condamnarea sau achitarea în cazurile prevăzute la art. 16 alin. (1) lit. b)-d) din Codul de procedură penală și a acordat despăgubiri civile ori încetarea procesului penal în cazurile prevăzute la art. 16 alin. (1) lit. f) și h) din Codul de procedură penală;

2. de la data la care procurorul a dispus clasarea, în cazurile prevăzute la art. 16 alin. (1) lit. b), c), d), f) și h) din Codul de procedură penală;

b) victima s-a constituit parte civilă în cadrul procesului penal, cu excepția cazului în care s-a dispus clasarea potrivit dispozițiilor art. 315 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală;

c) făptuitorul este insolubil sau dispărut;

d) victima nu a obținut repararea integrală a prejudiciului suferit de la o societate de asigurare.

(2) Dacă victima s-a aflat în imposibilitate de a formula cererea de compensație financiară, termenul de un an prevăzut la alin. (1) lit. a) se calculează de la data la care a încetat starea de imposibilitate.

(3) În cazul în care instanța a dispus disjungerea acțiunii civile de acțiunea penală, termenul de un an prevăzut la alin. (1) lit. a) curge de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care a fost admisă acțiunea civilă.

(4) Victimele care nu au împlinit vârsta de 18 ani și cele puse sub interdicție nu au obligația prevăzută la alin. (1) lit. b).

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Articolul 25

În cazul în care făptuitorul este necunoscut, victima poate formula cererea de compensație financiară în termen de 3 ani de la data săvârșirii infracțiunii, dacă este îndeplinită condiția prevăzută la art. 24 alin. (1) lit. d).

Articolul 26

Dacă victima este un minor și reprezentantul legal al acestuia nu a formulat cererea de compensație financiară în termenele prevăzute, după caz, la art. 24 sau 25, aceste **termene încep să curgă de la data la care victima a împlinit vârsta de 18 ani**.

Articolul 27

(1) Compensația financiară se acordă victimei pentru următoarele **categoria de prejudicii suferite** de aceasta prin săvârșirea infracțiunii:

a) în cazul victimelor prevăzute la art. 21 alin. (1) lit. a):

1. cheltuielile de spitalizare și alte categorii de cheltuieli medicale suportate de victimă;
2. prejudiciile materiale rezultate din distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a bunurilor victimei ori din deposedarea acesteia prin săvârșirea infracțiunii;
3. câștigurile de care victima este lipsită de pe urma săvârșirii infracțiunii;

b) în cazul victimelor prevăzute la art. 21 alin. (1) lit. b):

1. cheltuielile de înmormântare;
2. întreținerea de care victima este lipsită din cauza săvârșirii infracțiunii.

(2) Compensația financiară pentru prejudiciile materiale prevăzute la alin. (1) lit. a) pct. 2 se acordă în limita unei sume echivalente cu 10 salarii de bază minime brute pe țară stabilite pentru anul în care victima a formulat cererea de compensație financiară.

(3) Sumele de bani plătite de făptuitor cu titlu de despăgubiri civile și indemnizația obținută de victimă de la o societate de asigurare pentru prejudiciile cauzate prin săvârșirea infracțiunii se scad din quantumul compensației financiare acordate de stat victimei.

Articolul 28

(1) Cererea de compensație financiară se depune la **tribunalul în a cărui circumscripție domiciliază victima** și se soluționează de doi judecători din cadrul Comisiei pentru acordarea de compensații financiare victimelor infracțiunilor, constituite în fiecare tribunal.

Articolul 29

(1) **Cererea de compensație financiară trebuie să cuprindă:**

- a) numele, prenumele, cetățenia, data și locul nașterii, domiciliul sau reședința victimei;
- b) data, locul și împrejurările săvârșirii infracțiunii care a cauzat prejudiciul;
- c) categoriile de prejudicii suferite prin săvârșirea infracțiunii, care se încadrează în dispozițiile art. 27 alin. (1);
- d) dacă este cazul, organul de urmărire penală sau instanța de judecată și data sesizării acestora;
- e) dacă este cazul, numărul și data hotărârii judecătorești sau a actului organului de urmărire penală, prevăzute la art. 24 alin. (1) lit. a);
- f) calitatea de soț, copil sau persoană aflată în întreținerea persoanei decedate, în cazul victimelor prevăzute la art. 21 alin. (1) lit. b);
- g) antecedentele penale;

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

h) sumele plătite cu titlu de despăgubiri de către făptuitor sau indemnizația obținută de victimă de la o societate de asigurare pentru prejudiciile cauzate prin săvârșirea infracțiunii;

i) cuantumul compensației financiare solicitate.

(2) La cererea de compensație financiară se anexează, în copie, documentele justificative pentru datele înscrise în cerere și orice alte documente deținute de victimă, utile pentru soluționarea cererii.

Articolul 30 (AVANSUL DIN COMPENSAȚIA FINANCIARĂ)

(1) Victima poate solicita Comisiei pentru acordarea de compensații financiare victimelor infracțiunilor un **avans din compensația financiară, în limita unei sume echivalente cu 10 salarii de bază minime brute pe țară** stabilite pentru anul în care victima a solicitat avansul.

(2) Avansul se poate solicita prin cererea de compensație financiară sau printr-o cerere separată, care poate fi formulată oricând după sesizarea organelor de urmărire penală sau a instanței de judecată, dacă este cazul, potrivit art. 23, și cel mai târziu în termen de 30 de zile de la data depunerii cererii de compensație. Dispozițiile art. 29 se aplică în mod corespunzător în cazul în care avansul este solicitat printr-o cerere separată, în care se menționează și stadiul procedurii judiciare.

(3) Avansul se acordă dacă victima se află într-o situație financiară precară.

(4) Cererea victimei privind acordarea unui avans din compensația financiară se soluționează în termen de 30 de zile de la data solicitării, de doi judecători din cadrul Comisiei pentru acordarea de compensații financiare victimelor infracțiunilor.

(5) În cazul respingerii cererii de compensație financiară, victima este obligată la restituirea avansului, cu excepția cazului în care cererea de compensație financiară a fost respinsă numai pentru motivul că făptuitorul nu este insolubil sau dispărut.

(6) Victima care a beneficiat de un avans din compensația financiară este obligată la restituirea acestuia dacă nu a depus cererea pentru compensație financiară în termenele prevăzute, după caz, la art. 24, 25 sau 26.

Articolul 31

(1) Cererea de compensație financiară și cererea privind acordarea unui avans din compensația financiară se soluționează în camera de consiliu, cu citarea victimei.

(2) Participarea procurorului este obligatorie.

(3) În vederea soluționării cererii, Comisia pentru acordarea de compensații financiare victimelor infracțiunilor în complet format din doi judecători poate să audieze persoane, să solicite documente și să administreze orice alte probe pe care le consideră utile pentru soluționarea cererii.

(4) Soluționând cererea de compensație financiară sau cererea privind acordarea unui avans din aceasta, Comisia pentru acordarea de compensații financiare victimelor infracțiunilor în complet format din doi judecători poate pronunța, prin hotărâre, una dintre următoarele soluții:

a) admite cererea și stabilește cuantumul compensației financiare sau, după caz, al avansului din aceasta;

b) respinge cererea dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de prezenta lege pentru acordarea compensației financiare sau, după caz, a avansului din aceasta.

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNTRU FEMEI ȘI BĂRBAȚI

(5) Hotărârea prin care s-a soluționat cererea de compensație financiară sau cererea privind acordarea unui avans din aceasta se comunică victimei.

(6) Hotărârea poate fi atacată cu contestație la curtea de apel, în termen de 15 zile de la comunicare.

Articolul 32

Comisia pentru acordarea de compensații financiare victimelor infracțiunilor are obligația de a informa organul de urmărire penală sau instanța investită cu judecarea infracțiunii ori, după caz, instanța investită cu soluționarea acțiunii civile, cu privire la cererea de compensație financiară ori cu privire la cererea prin care victima a solicitat un avans din compensația financiară.

Articolul 33

(1) Fondurile necesare pentru acordarea compensației financiare sau a avansului din aceasta pentru victimele infracțiunilor se asigură de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Justiției.

(2) Plata compensației financiare sau a avansului din aceasta pentru victimele infracțiunilor se asigură de compartimentele financiare ale tribunalelor, în termen de 15 zile de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care a fost acordată compensația financiară sau un avans din aceasta.

(3) Statul, prin Ministerul Justiției, se subrogă în drepturile victimei care a beneficiat de compensație financiară sau de un avans din aceasta pentru recuperarea sumelor plătite victimei.

Articolul 34

(1) Cererea de compensație financiară și cererea privind acordarea unui avans din aceasta pot fi formulate de către reprezentantul legal al minorului sau al persoanei puse sub interdicție.

(2) Cererea de compensație financiară și cererea privind acordarea unui avans din aceasta pot fi formulate și de către organizațiile neguvernamentale care își desfășoară activitatea în domeniul protecției victimelor, dacă sunt semnate de victimă, cuprind datele prevăzute la art. 29 alin. (1) și sunt anexate documentele prevăzute la art. 29 alin. (2). În cazul în care avansul este solicitat printr-o cerere separată, în cerere se menționează și stadiul procedurii judiciare.

(3) Cererea de compensație financiară și cererea privind acordarea unui avans din aceasta sunt scutite de taxa de timbru.

Capitolul V/1 prevede solicitarea compensației financiare în situații transfrontaliere.

V. COOPERARE EUROPEANĂ ȘI RECUNOAȘTERE RECIPROCĂ A MĂSURILOR DE PROTECȚIE A VICTIMEI ȘI MEMBRILOR FAMILIEI ACESTEIA

UE a instituit un mecanism pentru recunoașterea reciprocă a măsurilor de protecție. În cazul în care victima violenței domestice a obținut un ordin de protecție într-un stat membru, aceasta poate beneficia în continuare de protecția obținută atunci când se stabilește sau călătorește într-un alt stat membru. **Măsurile naționale de protecție pot fi de natură civilă, penală sau administrativă**, iar durata, domeniul de aplicare și procedurile de adoptare aferente acestora variază de la un stat membru la altul. Din cauză că există temeuri juridice distincte în cadrul legislației UE pentru recunoașterea reciprocă a măsurilor de drept civil și de drept penal,

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNTRU FEMEI ȘI BĂRBAȚI

au fost adoptate două instrumente pentru a asigura circulația în UE a celor mai comune trei tipuri de măsuri de protecție:

- interdicția pentru agresor de a se deplasa în anumite localități, locuri sau zone definite (în care își are reședința persoana protejată sau pe care le vizitează);
- interdicția sau reglementarea contactului, sub orice formă, cu persoana protejată, inclusiv la telefon, prin mijloace electronice, prin poștă, prin fax sau orice alte mijloace;
- interdicția sau reglementarea apropierii de persoana protejată la o anumită distanță.

A) Regulamentul (UE) nr. 606/2013¹³ privind recunoașterea reciprocă a măsurilor de protecție în materie civilă instituie un mecanism menit să permită recunoașterea directă între statele membre a ordinelor de protecție emise ca o măsură de drept civil - !aplicare directă în statele membre UE începând cu 11 ianuarie 2015, nu necesită transpunere în legislația națională.

În cazul în care victima și membrii familiei acesteia beneficiază de un ordin de protecție **civil**, emis în statul membru în care își are reședința, îl poate invoca în mod direct în alte state membre, prin obținerea unui **certificat** și prin prezentarea acestuia autorităților competente responsabile de certificarea drepturilor.

Autoritatea emitentă din statul membru de origine eliberează certificatul, la cererea persoanei protejate, utilizând formularul standard multilingv. Procedura de emitere a certificatului în vederea aplicării Regulamentului (UE) nr. 606/2013, ca urmare a ordinului de protecție dispus în România este prevăzută în Art. I/5 **Legea nr. 206/2016¹⁴**.

Eliberarea certificatului prevăzut la art. 5 din Regulamentul nr. 606/2013 este de competența primei instanțe (judecătoria). Asupra cererii de eliberare a certificatului instanța se pronunță, prin încheiere, dată în camera de consiliu, fără citarea părților.

Modelul certificatului¹⁵, inclusiv în limba română, poate fi găsit urmând link-ul:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1420543010909&uri=CELEX:32014R0939>

B) Directiva 2011/99/UE privind ordinul european de protecție instituie un mecanism care permite recunoașterea ordinelor de protecție emise ca o măsură de drept penal între statele membre. Protecția se acordă printr-o nouă măsură de protecție adoptată de statul membru în care victima călătorește sau în care se va stabili, ca urmare a aplicării unei *proceduri simplificate și accelerate*.

Legea nr. 151/2016 privind ordinul european de protecție, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative transpune Directiva și reglementează:

- procedura privind ordinul european de protecție în cazul în care România este *stat emitent*,

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0606>

¹⁴ pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană, precum și pentru modificarea și completarea Legii notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995.

¹⁵ Prevăzut în Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 939/2014 al Comisiei din 2 septembrie 2014 de stabilire a certificatelor menționate la articolele 5 și 14 din Regulamentul (UE) nr. 606/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind recunoașterea reciprocă a măsurilor de protecție în materie civilă

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

- procedura privind ordinul european de protecție în cazul în care România este *stat de executare* (recunoașterea ordinului european de protecție emis de alt stat membru)
- obligațiile organelor judiciare din România de comunicare către victimă a mențiunii că *victima sau membrul de familie al acesteia la care se referă măsura de protecție poate solicita emiterea unui ordin european de protecție*, în cazul în care au dispus în cauză oricare dintre, după caz, obligațiile, măsurile sau pedepsele constând în **interzicerea dreptului de a comunica cu victima ori cu membri de familie ai acesteia, de a se apropia de acestea, interzicerea dreptului de a se apropia de locuința, locul de muncă, școala sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale, în cadrul:**
 - măsurilor preventive neprivative de libertate (control judiciar/pe cauțiune)
 - măsurilor preventive privative de libertate (arestul la domiciliu – interzicere comunicare)
 - măsurilor educative neprivative de libertate
 - amânării aplicării pedepsei
 - condamnării cu aplicarea pedepsei accesorii sau a pedepsei complementare
 - liberării condiționate

Se introduce o nouă infracțiune în Codul penal, respectiv la articolul 287, alineatul (1), după litera g) se introduce o nouă literă, litera h), cu următorul cuprins: "h) **nerespectarea unei măsuri de protecție dispuse în executarea unui ordin european de protecție.**" Pentru această faptă împăcarea părților înlătură răspunderea penală."

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă."

Promotor proiect:

Parteneri proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNTRU FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Pentru informații suplimentare despre proiect, vă rugăm să accesați www.eeagrants.ro și www.frds.ro.

Promotor proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Parteneri proiect:

